

Ljuba S l o k a n, višja medicinska sestra
Univerzitetni klinični center
TOZD Univerzitetna ginekološka klinika
Ljubljana

Motivacija mladostnikov za kontracepcijo

UDK 615.256-053.7

IZVLEČEK. *Zdravstveni delavci se pogosto srečujemo s problemom prezgodnjih spolnih odnosov in neželjenih nosečnosti. Da bi mladim vsaj delno pomagali, smo organizirali 1973 leta na Inštitutu za načrtovanje družine v Ljubljani posvetovalnico za adolescente, ki deluje danes v sklopu ljubljanske ginekološke klinike kot ambulanta za adolescentno ginekologijo. V sestavku je opisano delo te ambulante.*

MOTIVATION OF ADOLESCENTS FOR BIRTH CONTROL. *Health workers often have to tackle the problem of precocious sexual relations and the resulting unwanted pregnancy. A special counselling service has been set up at the Family Planning Institute in 1973 to offer professional assistance to young people. The paper deals with the tasks of this unit, which at present functions as a clinic for adolescent gynaecology at the University Department of Gynaecology, Ljubljana.*

V Jugoslaviji je dobra tretjina prebivalstva mlajša od 19 let (Marušič) in od tega je približno polovica žensk. Zato je seveda potrebno, da pri načrtovanju družine najprej mislimo nanje.

Velike družbene in socialne spremembe v naši družbi vplivajo tudi na hitrejšo zorenje mladih generacij in nove medsebojne odnose v spolnem življenju. Danes se mladi ljudje vse bolj nagibajo k humanim medsebojnim odnosom, ki vključujejo tudi enakopravne odnose v spolnosti. Zaradi spremenjenega gledanja na spolnost pa se mladostniki danes pogosto odločajo za spolno življenje prezgodaj, že takrat, ko še niso sposobni prevzeti nase odgovornosti do partnerja in do otroka.

Zdravstveni delavci, ki delamo z mladostniki, se pogosto srečujemo s problemom prezgodnjih spolnih odnosov in neželjenih nosečnosti. Nosečnost pri mladem dekletu pa ni želena, pa naj se konča s porodom ali s splavom.

Da bi mladim pomagali in vsaj delno zapolnili vrzeli v pomanjkljivi informiranosti, smo leta 1973 ustanovili na Inštitutu za načrtovanje družine v Ljubljani posvetovalnico za mladostnike, za dekleta stara do 18 let in fante. Sestanke za mlade, ki pridejo prvič k nam, imamo organizirane enkrat do dvakrat tedensko. Zaželeno je, da pride z dekletom na prvi pogovor tudi njen fant. Prvi spolni stiki so namreč zelo pomembni za oba. Pogosto lahko prav nezrelost, nepravilen odnos do partnerja ali pomanjkanje čuta odgovornosti pustijo posledice za vse življenje.

Na področju informiranja in motiviranja za določeno kontracepcijsko sredstvo ima višja medicinska sestra, dodatno usposobljena za svoje delo, pomembno vlogo. Vodi pogovor oziroma skupinsko motivacijo mladostnikov. Med pogovorom razloži:

- anatomijo in fiziologijo spolnih odnosov;
- humane odnose med spoloma;
- celotno načrtovanje družine pri nas s posebnim poudarkom na kontracepciji:
- preprečevanje neželene nosečnosti (kontracepcija in sterilizacija);
- prekinjanje neželene nosečnosti;
- zdravljenje neplodnosti.
- spolne nalezljive bolezni in njihovo prenašanje ter
- odgovarja na vprašanja mladostnikov.

Motivacija mladostnikov za kontracepcijo

Mladostnikom razloži in pokaže vsa kontracepcijska sredstva, ki jih imamo na razpolago. Pove indikacije in kontraindikacije za uporabo določenega sredstva, delovanje, način uporabe, čas delovanja in njihovo učinkovitost.

1. Naravne metode kontracepcije

- ritmična metoda
- merjenje bazalne temperature
- koitus interruptus

2. kemična kontracepcija

3. mehanska kontracepcija

- diafragma
- kondom
- cervikalna kapica

4. Maternični vložki

5. Hormonska kontracepcija

Izbira kontracepcijskega sredstva za mladostnice je težavna. Zelo pomembna je pravilna motivacija. Vedeti moramo, da so mladostniki rizična skupina, v obdobju intenzivnega fizičnega in psihičnega dozorevanja. Zato izbiramo predvsem sredstva, ki ne posegajo v endokrinološki sistem mladega dekleta. Svetujemo predvsem diafragma, kondom in kemična varovala. Na vsak način je diafragma zelo primerna metoda, ki pa zahteva pravilno motivacijo in angažiranost medicinske

sestre in zdravnika. Vsa ta sredstva so zelo uspešna že sama po sebi, poleg tega pa je fertilna sposobnost pri adolescentkah manjša.

Pri dekletih, ki imajo pogosto spolne odnose, svetujemo maternične vložke. IUD ne deluje na endokrini sistem in ne potrebuje nobene neposredne priprave pred spolnim odnosom.

Hormonska kontracepcija je pri našem svetovanju zadnja. Svetujemo jo dekletom, ki so že imele splav ali pa imajo pogosto odnose. Hormonska kontracepcija zahteva izredno motivacijo. Dekleta, ki jim ponudimo hormonsko kontracepcijo, morajo imeti poleg drugih pogojev, ki veljajo za vse žene tudi vsaj dve do tri leta stabilen menstruacijski cikel. Stabilen menstruacijski cikel je namreč klinični indikator za endokrinološko zrelost.

Dekle in fant, oba seznanjena z možnostmi kontracepcije, se potem skupaj odločita in izbereta najprimernejše kontracepcijsko sredstvo. Po skupinski motivaciji in individualnem pogovoru z medicinsko sestro, gre dekle na ginekološki pregled, kjer ginekolog dokončno predpiše zeleno, oziroma ji svetuje najprimernejše kontracepcijsko sredstvo.

Tako izbrano kontracepcijsko sredstvo mladostniki običajno tudi redno uporabljajo. Le tako uresničimo namen, ki ga vsi želimo, in dosežemo učinkovitost tudi manj zanesljivih kontracepcijskih sredstev.

Literatura:

1. Dramušič V.: Prevenција trudnoće kod omladine. Seminar za socialne radnike »Socialni rad i planiranje porodice«, Beograd 1974.
2. Kuštrin M.: Mladostnice in načrtovanje družine. Naša žena, št. 7, 1976, 40.
3. Koštrin M. in Andolšek L.: Problemi regulacije fertilitnosti pri adolescentkah. V: Prvi simpozijum iz dječje i adolescentne ginekologije sa medjunarodnim učešćem, Beograd. 3., 4., 5. november 1977, 186.

OBVESTILO!

Vse zdravstvene delavce, šole in zdravstvene organizacije obveščamo, da imamo stalno na zalogi naslednje publikacije:

— Dr. Miran Mally: **Organizacija zdravstvenega varstva**. Popr. izdaja; Ljubljana 1980; 233 strani; cena 220,00 dinarjev;

— Prof. dr. Janez Milčinski: **Dolžnosti zdravstvenih delavcev in zdravstvenih zavodov glede na prvo pomoč in oživljanje**. Popr. ponatis; Ljubljana 1981; 12 strani; cena 20,00 dinarjev;

— **Kodeks etike zdravstvenih delavcev SFR Jugoslavije**; Ljubljana 1980; cena 20,00 dinarjev.

Vse publikacije dobite pri Zvezi društev medicinskih sester Slovenije, 61000 Ljubljana, Vidovdanska 9, vsak dan, razen sobote, od 8. do 12. ure.

Uredništvo